

УДК 329.63

Олег Поплавський

ДОНБАС: ІСТОРИЧНІ ПАРАПЕЛІ – МІЖ СУЧАСНИМ І МИНУЛИМ

У статті проаналізовано історичні порівняння між сьгоднішніми подіями на Донбасі і сторінками його минулого сторічної давнини, коли цей регіон опинився в центрі запеклої боротьби між різними політичними силами, соціальними верствами, ворогуючими групами. На прикладі особистих долі осіб, яких революційні події так чи інакше зробили лідерами регіональних сепаратистських рухів або маріонетками, нагадується про неприпустимість ігнорування закономірностей історичного розвитку.

Ключові слова: Донбас, Донецько-Криворізька радянська республіка, регіон, революція, сепаратизм, уроки історії.

Неспроможне економічним, політико-дипломатичним шляхами здійснювати глобальну конкуренцію у світі, російське керівництво відкрито стало на шлях руйнування світового порядку, порушило фундаментальні принципи міжнародного права. Першими кроками на цьому шляху мала стати реінтеграція пострадянського простору та цілковите поглинання його Росією. В умовах, коли Україна слідом за Грузією, відмовилися від реінтеграційних проектів й взяли курс на входження у європейські та євроатлантичні інститути, силовий сценарій став для Кремля єдиним шляхом реалізації таких кроків. Збройна агресія Росії проти Грузії, а сьогодні України, стали логічним завершенням геостратегії реваншу, яку взяла на озброєння Москва. Усе це призвело до жаклих наслідків для нашої держави. Знову, як і сто років тому Донбас став ареною кровопролитної війни, некерованого хаосу, значних людських жертв, нищення економічного потенціалу. Сьгоднішня реальність на Донбасі виглядає своєрідним дежавю бурхливим подіям часів української національно-демократичної революції 1917–1921 рр.

В української та зарубіжної літературі проблемі регіонального руху на Донбасі, використанням різними політичними силами у різні історичні періоди його особливого проросійського статусу і пов'язаною з цим специфікою присвячена велика кількість дослідних робіт. В Україні дослідженнями цього феномену займалися і займаються В. Гвоздик, С. Кульчицький, І. Курас, П. Лаврів, В. Семененко, В. Смолій, В. Солдатенко, Ф. Турченко, Г. Турченко, Л. Якубова та ін. Свій внесок у вивчення особливостей політичної історії регіону внесли зарубіжні дослідники і представники української діаспори Г. Куромія, О. Старух, М. Стахів, О. Юрченко.

Метою статті є спроба проаналізувати деякі аспекти проблеми історичної аналогії між сучасними подіями на Донбасі та спробою створення Донецько-Криворізької радянської республіки у 1918 р.

Актуальність теми є безумовною, оскільки навіть нині Україна продовжує відстоювати власне право на незалежність, і тому необхідно вивчати досвід української визвольної боротьби й аналізувати уроки, що впливають з трагічних помилок і прорахунків лідерів українських визвольних змагань початку ХХ ст.

Революція Гідності, відсторонення від влади В. Януковича та його оточення, спричинило ескалацію суспільно-політичної напруженості в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 рр. У квітні 2014 р., після захоплення Криму, підрозділи російських диверсантів вторглися на територію Донбасу. В умовах вакууму влади, паралічу регіональних державних інститутів, розпаду органів правопорядку, російської збройної агресії проти України за допомогою місцевих сепаратистських та екстремістських сил, відбулося усунення української юрисдикції у двох обласних центрах. Поспіхом проголошені так звані «Донецька» і «Луганська» «народні республіки» а російські штурмові загони захопили Слов'янськ У травні 2014 р. на захоплених територіях проведено псевдореферендуми про «державний суверенітет ЛДНР». З початком антитерористичної операції і в контексті низької соціальної підтримки дій сепаратистів з боку населення, дії мілітарних об'єднань «ЛДНР» почали криміналізуватися та перетворилися на фактичний терор, а за учасниками цих об'єднань закріпилося визначення «терористи». Участь у цих об'єднаннях найманців з Росії та інших країн, місцевих кримінальних та маргінальних елементів перетворили ці утворення на бандитські формування. Незабаром з'являються перші звістки про загибель керівників як так званих «народних республік», так й бандитських формувань.

Низка вбивств ватажків бойовиків, причетних до російської окупації Донбасу, розпочалася ще у 2014 р. в луганському Антрациті з ліквідації так званих «козацьких отаманів» – «військового коменданта міста» В. Пінежаніна і «начальника штабу» М. Ковалю. З початку бойових дій на Донбасі у самопроголошених «ЛДНР» загинуло чимало сепаратистів і серед них було багато таких,

обставини загибелі котрих змушували думати, що вони стали жертвами регулярних «зачисток» непотрібних свідків російських злочинів у цьому регіоні. Найбільш одіозні представники бандитських формувань раптово помирили нібито своєю смертю або, за дивними обставинами, закінчували життя самогубством. Більшість знищених терористів вбито шляхом закладання вибухівки у тих місцях, де вони часто бували або під час нападу невідомих осіб. Подібним чином закінчили своє життя у 2015 р. ватажки бандитських формувань О. Бєднов, Є. Іщенко, О. Мозговий, П. Дрьомов, Р. Возник, у 2016 р. – А. Павлов, у 2017 р. – М. Толстих. У вересні 2016 р. в підмосковному селищі Горки-2 вбито лідера терористичної організації «Оплот» Є. Жиліна. У цьому ж місяці «органами внутрішніх справ ЛНР» за спробу «здійснення державного перевороту» заарештовано «Голову Ради міністрів ЛНР» Г. Ципкалова, який через кілька днів знайдений повішеним у камері слідчого ізолятора м. Луганська. Наприкінці 2016 р. від інфаркту раптово помер так званий «віце-прем'єр з питань сільського господарства та продовольства ЛНР» С. Литвин. У 2017 р. від серцевого нападу в Москві помер колишній «Голова ЛНР» В. Болотов, у Донецьку – так званий «спікер парламенту ДНР» В. Макович. В останній день літа 2018 р. внаслідок вибуху в ресторані «Сепар» у Донецьку загинув ватажок «ДНР» О. Захарченко.

Кажуть, що історія має здатність повторюватися. Події, які були колись, часто відбуваються знову. При цьому, німецький філософ К. Маркс якимось написав, перефразовуючи Г. Гегеля, що кожен історичний факт повторюється двічі: перший раз у вигляді трагедії, другий – у вигляді фарсу [1, с.15]. На жаль, у суспільстві також існує широко відомий афоризм – «історія нас вчить тому, що вона нічому не вчить». Мається на увазі, що найбільший урок історії полягає в тому, що люди не беруть в неї ніяких уроків. Можна привести багато прикладів зі світової або вітчизняної історії, які підтверджують цю істину. Іноді достатньо просто переглянути стрічку останніх новин.

Однак історія нічому не вчить не через власні хиби, а через небажання людини визнавати вплив минулого на теперішнє та майбутнє. На думку російського історика В. Ключевського, історія нічому не вчить, але суворо карає за незнання уроків. Історія гостро засуджує й карає тих, хто нехтує законами розвитку суспільства або не знає їх, і тих, хто бере на себе непосильні завдання обійти ці закони. Незважаючи на те, що історія засуджує тих, що не рахувалися з нею, однак не перевелися й, напевно, не переведуться люди, які на це не реагують. Вони вважають, що її закони стосуються тільки минулого, й забувають, що сучасність повсякчас перетворюється в історію. І тоді вже сучасники в таких випадках стають відповідальними перед нею. Нерідко трапляється так, що, такі люди, бажаючи отримати ті чи інші миттєві дивіденди, витягають із історичного забуття небезпечні гасла та приклади минулого. Усе те, що сьогодні трапилося на Донбасі вже було у вітчизняної історії.

Якщо шукати в історії порівняння й аналогії сьгоднішніх трагічних подій в регіоні, то слід згадати подібні явища сторічної давнини. Сучасні прибічники дезінтеграції Донбасу лише повторюють невдалий шлях своїх попередників – творців так званої «Донецько-Криворізької радянської республіки». І закінчують своє земне життя практично також або набагато гірше, ніж донецько-луганські більшовики 1918 р. Сьогодні питання стоїть – чи пам'ятаємо ми всі уроки нашої вітчизняної історії? А якщо пам'ятаємо – чи не повторюємо помилок історії. Але погляд в історію – це ще й погляд вперед.

Повалення самодержавства, розв'язана більшовиками братовбивча громадянська війна призвели до критичного зростання відцентрових настроїв, що проявилось у проголошенні на території Української Народної Республіки (далі – УНР) квазідержавного утворення – Донецько-Криворізької радянської республіки (далі – ДКРР) зі столицею у Харкові Ключовою причиною її створення було те, що національний рух в Україні після Лютневої революції був потужним і являв реальну загрозу для далекосяжних планів більшовиків з відновлення імперії і тому приєднання до України стратегічно важливих Донецького вугільного та Криворізького металургійного басейнів, південноукраїнських портів категорично заперечувалося. Керівники ЦК РСДРП(б)-РКП(б) не мали намірів допустити навіть у перспективі втрати цих стратегічних територій. Тому шляхом створення плацдармів своєї влади у вигляді подібних «радянських республік», більшовицьке керівництво приборкувало небезпечну для себе українську національно-визвольну ідею. Як зазначили сучасні дослідники С. Кульчицький, В. Смолій та Л. Якубова «... Скороминущим рішенням про створення Донецько-Криворізької радянської республіки з центром у Харкові український більшовицький загін намагався створити умови розгортання більшовицького проекту. Типова більшовицька квазідержавна здійснювала типову більшовицьку політику: проголосила націоналізацію вугільної промисловості, муніципалізацію міських будинків, введення робітничого контролю над виробництвом, формування військових робітничих загонів» [2, с. 69]. На нашу думку, щось яскраво нагадує з сьогодення.

Автори ідеї відокремлення Донецько-Криворізького вугільно-металургійного басейну від України, а це, в першу чергу, В. Ленін, Ф. Сергєєв (Артем), чудово розуміли особливості

українських порубіжних території, про які писав японський історик Куромія Гіроакі. Головною специфікою території Донбасу автор вважав певну політичну свободу від центрів, як від Києва, так і від Москви [3, с.19–20]. Враховуючи це, більшовицька верхівка вміло використовувала гасло про право нації на самовизначення як тактичний засіб з метою забезпечення конкретних інтересів радянської Росії. Крім того, шляхом використання буферних радянських республік на півдні України, РСФРР вирішувала певною мірою завдання формальної неучасті у збройній боротьбі з військами УНР та Четверного Союзу. Але невизначений державно-правовий статус, слабка соціальна підтримка самої ідеї створення ДКРР та шляхів її становлення з боку населення та політичних сил, не підтримуючих більшовиків, наступ військ УНР та німецько-австрійських дивізій навесні 1918 р. призвели до того, що проіснувавши неповних два місяці, ця «республіка» відійшла в історію. Але історична пам'ять про ДКРР стала одним з наріжних каменів в фундаменті сьогоднішнього так званого «донбаського патріотизму». Вона існувала на протязі усього радянського періоду і активно використовувалася й використовується сьогодні ідеологами сепаратизму як в Україні так й за її межами. До речі, на початку лютого 2015 р. депутати так званої «Народної ради» самопроголошеної «Донецької народної республіки» заявили що вона виступає спадкоємницею Донецько-Криворізької радянської республіки.

Цей єдиний невдалий історичний експеримент щодо створення державності на Донбасі породив серед населення краю міф про більшовицького ватажка Ф. Сергєєва, який відіграв ключову роль у проголошенні ДКРР, обіймав посаду голови її уряду, а після припинення її функціонування – очолив рух щодо об'єднання у єдине ціле вугільних районів басейну та створення на цій базі окремої адміністративної одиниці. Але у цей час московський більшовицький центр, будуючи жорстку вертикаль управління економікою і армією, починає боротьбу з «червоною отаманщиною» і регіональним сепаратизмом. Автори ідеї відокремлення Донбасу на чолі з Артемом були усунені від відповідальних посад в регіоні, переміщені подалі від української території – на ділянки роботи в РСФРР і навіть в міжнародні організації.

Розглянемо як закінчили своє життя ідеологи і засновники ДКРР. Як відомо, перший склад уряду новоствореної республіки – так званої «Ради народних комісарів», затверджений 14 лютого 1918 р. на засіданні обласного виконкому Донецького і Криворізького басейнів. До його складу входили – Ф. Сергєєв), С. Васильченко, В. Межлаук, Б. Магідов, М. Жаков, В. Філов, М. Рухимович. У березні 1918 р. до складу уряду кооптовано І. Кожевнікова та Й. Варейкіса. 9 квітня 1918 р. після евакуації уряду ДКРР в Луганськ. його склад реорганізовано за рахунок включення більшовиків Луганщини – Ю. Лутовинова, І. Алексєєва, І. Якимовича, Я. Істоміна, О. Черв'якова, А. Осиповича та інших. З відкритих джерел достатньо легко можна з'ясувати як закінчили своє життя «народні комісари». Зокрема, Артем (партійний псевдонім Федора Сергєєва, 1883–1921 рр.). 24 липня 1921 р. загинув «при загадкових обставинах» біля станції Серпухов під час випробувань аеровагону. Похований у братській могилі на Красній площі у Москві [4, с. 133].

Лутовинов Юрій (Іван) Хрисанфович, 1887–1924 рр.). У квітні 1918 р. займав посаду заступника голови уряду республіки. 7 травня 1924 р. покінчив життя самогубством у зв'язку з тим, що не зміг погодитися із «повільним розвитком соціалістичного будівництва», НЕП та бюрократизацією партії [5, с. 519]. Кожевников Інокентій Серафимович (1879–1931 рр.). У складі уряду ДКРР виконував обов'язки народного комісара пошт і телеграфів. 21 січня 1926 р. заарештований органами ОДПУ і відправлений на Соловки, де, будучи ув'язненим, виконував обов'язки начальника «виправно-трудової колонії для правопорушників молодших віків від 25 років». У 1931 р. втік із табору проголосивши себе «Соловецьким імператором Інокентієм І». Незабаром спійманий, перевезений до Москви. 10 квітня 1931 р. засуджений колегією ОДПУ за втечу і контрреволюційну діяльність до розстрілу. Розстріляний 15 квітня 1931 р., таємно похований на Ваганьковському кладовищі м. Москви [6].

Жаков Михайло Петрович (1893–1936 рр.). Народний комісар у справах освіти ДКРР. У жовтні 1923 р. був одним із тих, хто підписав так званий «Лист 46-ти», автором якого був Л. Троцький. У 1928 р. виключений із лав ВКП(б) за «троцькізм», але у 1929 р. після особистого прийому Й. Сталініним поновлений у лавах партії. У 1936 р. був розстріляний як «завзятий троцькист» та «терорист» [7]. Васильченко Семен Пилипович (1884–1937 рр.). Народний комісар у справах управління ДКРР. У жовтні 1923 р. був одним із тих, хто підписав так званий «Лист 46-ти». 28 березня 1936 р. заарештований органами НКВС, звинувачений у створенні троцькистської організації серед колишніх політкаторжан. За контрреволюційну діяльність засуджений Воєнною колегією Верховного Суду до розстрілу. Розстріляний у 1937 р. [8]. Каменський Абрам Захарович (1885–1938 рр.). Народний комісар державного контролю республіки. У 1937 р. звинувачений в антирадянській діяльності. 6 листопада 1937 р. заарештований. 9 лютого 1938 р. засуджений Воєнною Колегією Верховного Суду СРСР за статтю 58 Карного Кодексу РРФСР до розстрілу за

участь в контрреволюційній терористичній організації. 10 лютого 1938 р. був розстріляний на розстрільному полігоні Комунарка Московської області [9].

Варейкіс Йосип (Юозас) Михайлович (1894–1938 рр.). Народний комісар народної опіки ДКРР. У 1937 р. звинувачений в антирадянській діяльності. 10 жовтня 1938 р. заарештований. 29 липня 1938 р. засуджений Воєнною колегією Верховного Суду СРСР за статтею 58 Карного Кодексу РРФСР до розстрілу за участь в контрреволюційній терористичній організації. 29 липня 1938 р. розстріляний на розстрільному полігоні Комунарка Московської області [9]. Межлаук Валерій Іванович (Мартин Іоганович) (1893–1938 рр.). В уряді ДКРР виконував обов'язки народного комісара фінансів. У 1937 р. звинувачений у антирадянській діяльності. Заарештований 1 грудня 1937 р. 28 липня 1938 р. засуджений Воєнною колегією Верховного Суду СРСР за статтею 58 Карного Кодексу РРФСР до розстрілу за участь в контрреволюційній терористичній організації. 29 липня 1938 р. розстріляний на розстрільному полігоні Комунарка Московської області [9].

Рухимович Моїсей Львович (1889–1938 рр.). Народний комісар військових справ в уряді ДКРР. У 1937 р. звинувачений в антирадянській діяльності. 18 жовтня 1937 р. заарештований. 28 липня 1938 р. засуджений Воєнною колегією Верховного Суду СРСР за статтею 58 Карного Кодексу РРФСР до розстрілу за участь в контрреволюційній терористичній організації. 2 липня 1938 р. розстріляний на розстрільному полігоні Комунарка Московської області [9]. Філов Віктор Григорович (1896–1938 рр.). Народний комісар у судових справах ДКРР. У 1937 р. звинувачений в антирадянській діяльності. 14 серпня 1937 р. був заарештований. 23 жовтня 1938 р. засуджений виїзною сесією Воєнної колегії Верховного Суду СРСР в Воронежі за статтею 58 Карного Кодексу РРФСР до розстрілу за участь в контрреволюційній терористичній організації. Того ж дня розстріляний [11]. Якимович Іван Костянтинович (1890–1938 рр.). У квітні 1918 р. виконував обов'язки народного комісара внутрішнього управління республіки. У 1937 р. звинувачений в антирадянській діяльності. 19 серпня 1937 р. заарештований. 25 квітня 1938 р. засуджений Воєнною колегією Верховного Суду СРСР за статтею 58 Карного Кодексу РРФСР за «шпіонаж та участь у військовому закладі». У той же день розстріляний на розстрільному полігоні Комунарка Московської області [9]. Істомін Яків Олексійович (1887–1939 рр.). У квітні 1918 виконував обов'язки народного комісара народної освіти ДКРР. У 1937 році звинувачений в антирадянській діяльності. 18 серпня 1937 р. заарештований. 21 січня 1938 р. засуджений Воєнною колегією Верховного Суду СРСР за статтею 58 Карного Кодексу РРФСР до 10 років таборів і 5 років обмеження у політичних правах. Загинув у 1939 р. у таборі. Місце поховання невідомо [4].

Цей мартиролог можна продовжувати безкінечно довго. Точну кількість жертв тих часів й досі визначити неможливо. Величезна трагедія народів фактично відновленої більшовиками Російської імперії, небачені жертви від вищого партійного керівництва до безмежно далеких від політики селян і робітників, принесені комуністичному Молоху задля фактично піррової перемоги – такою стала ціна за безглузді соціальні експерименти будівельників світлого майбутнього. Тих, кому «пощастило» не загинути у роки розв'язаної більшовиками громадянської війни, у 1930-ті рр. чекали в'язниці, табори, каторги, заслання або найчастіше розстрільні полігони НКВС.

Отже, досвід давно минулих і недавніх часів свідчить про те, що ігнорування закономірностей історичного розвитку завжди завершується трагічно для тих, хто намагався це зробити. Суд історії діє не стільки в інтересах минулого, скільки в інтересах сучасності й майбутнього. Він однаково суворий і до живих, і до мертвих. Сьогоднішній збройний конфлікт на Донбасі став результатом складної взаємодії різного роду причин.

Спроба сучасних реконструкторів безглуздих більшовицьких проєктів має суттєві внутрішні передумови. При їх відсутності зовнішні впливи, сприятливіші зародженню збройного сепаратизму, не змогли б привести до виникнення достатньо життєздатного та широкомасштабного повстанського руху. Ті, хто зараз намагається очолити цей рух, усього лише використовують давно існуючі ідеї та гасла.

Список використаних джерел

1. Маркс К. Восемнадцатое брюмера Луи Бонапарта // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. М.: Политиздат, 1957. Т. 8. 689 с.
2. Смолій В., Кульчицький С., Якубова Л. Донбас і Крим в економічному, суспільно-політичному та етнокультурному просторі України: історичний досвід, модерні виклики, перспективи. Аналітична доповідь / Відп. ред. Г. Боряк. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2016. 616 с.
3. Куромія Гіроакі. Свобода і терор у Донбасі. Українсько-російське прикордоння. 1870–1990-ті роки / пер. з англ. Г. Кіорьян, В. Агєєв, передм. Г. Немирі. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 510 с.
4. Абрамов А.С. У Кремлёвской стены. Изд. 2-е, доп. М.: Политиздат, 1978. 399 с. с ил.
5. Деятели СССР и революционного движения России: Энциклопедический словарь Гранат. Репринтное изд. М.: Сов. Энциклопедия, 1989. 832 с.
6. Кожевніков Іннокентій Серафимович. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Кожевніков_Иннокентий_Серафимович. (дата звернення: 01.09.2018).
7. Жаков Михайл Петрович. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Жаков_Михаил_Петрович. (дата звернення: 01.09.2018).

8. Кислицин С. Жизнь «литературного Чапая» оборвала пуля палача из НКВД (революционер Семён Васильченко) // Вечерний Ростов. 2018. 12 января. 9. Мемориал: расстрельные списки Коммунарки. URL: old.memo.ru/memory/communarka/index.htm. (дата звернення: 01.09.2018). 10. Филов Виктор Григорьевич. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Филов_Виктор_Григорьевич. (дата звернення: 01.09.2018). 11. Истомин Яков Алексеевич. URL: www.ural.ru/spec/ency/encyxlopedia-9-830-istomin-yakov-alekseevich.html. (дата звернення: 01.09.2018).

Referenses

1. Marks K. Vosemnadsatoe bryumera Lui Bonaparta [Eighteenth Brumaire Louis Bonaparte]. Marks K., Engel's F. Sochineniya. M.: Politizdat, 1957. T.8. 689 s. 2. Smolii V., Kulchytskyi S., Yakubova L. Donbas i Krym v ekonomichnomu, suspilno-politychnomu ta etnokulturnomu prostori Ukrainy: istorychnyi dosvid, moderni vyklyky, perspektyvy. Analychna dopovid [Donbass and Crimea in the economic, sociopolitical and ethno-cultural space of Ukraine: historical experience, modern challenges, perspectives. Analytical Report] / Vidp. red. H. Boriak. NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. K.: Instytut istorii Ukrainy, 2016. 616 s. 3. Kuromiia Hiroaki. Svoboda i teror u Donbasi. Ukrainsko-rosiiske prykordonnia. 1870-1990-ti roky [Liberty and Terror in the Donbass. Ukrainian-Russian borderland. 1870-1990s] / per. z anhl. H. Kiorian, V. Ahieiev, peredm. H. Nemyri. K.: Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy», 2002. 510 s. 4. Abramov A.S. U Kremlevskoi steny [At the Kremlin wall]. Izd. 2-e, dop. M.: Politizdat, 1978. 399s. s il. 5. Deyateli SSSR i revolyutsionnogo dvizheniya Rossii: Entsiklopedicheskii slovar' Granat. Reprintnoe izd. M.: Sov. Entsiklopediya, 1989. 832 s. 6. Kozhevnikov Innokentii Serafimovich. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Kozhevnikov_Innokentii_Serafimovich. 7. Zhakov Mikhail Petrovich. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Zhakov_Mikhail_Petrovich. 8. Kislitsin S. Zhizn' «literaturnogo Chapaya» oborvala pulya palacha iz NKVD (revolyutsioner Semen Vasil'chenko) // Vechernii Rostov. 2018. 12 yanvarya. 9. Memorial: rasstrel'nye spiski Kommunarki. URL: old.memo.ru/memory/communarka/index.htm. 10. Filov Viktor Grigor'evich. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Filov_Viktor_Grigor'evich. 11. Istomin Yakov Alekseevich. URL: www.ural.ru/spec/ency/encyxlopedia-9-830-istomin-yakov-alekseevich.html.

Oleh Poplavsky

DONBASS: HISTORICAL PARALLELS – BETWEEN MODERN AND MINOR

The article analyzes historical parallels between the current events in the Donbas and the pages of its past from hundreds of years ago, when this region was at the center of a fierce struggle between various political forces, social strata and rival groups. On the example of the personal destinies of people who were somehow forced to lead regional separatist movements or become puppets in the hands of mainstream puppeteers, the inadmissibility of ignoring the laws of historical development is reminded for us.

Key words: Donbass, Donetsk-Krivoy Rog soviet republic, region, revolution, separatism, history lessons.